

משנה ח'

משנה זו מפרטת לגבי שומר פקדון ה"טוען טענת גנב" -
טוען שהפקדון נגנב ממנו ונשבע על כך.

ביאור

בבא קמא פרק ט' ח' = ח'

1 תבע המפקיד משומר חנם: היכן פקדוני? השיב לו: נגנב, ולפיכך פטור אני, כדין שומר חנם. אמר לו המפקיד: משביעך אני שכך בריתיך כך ארע, וענה "אמן", ובכך קבל על עצמו שבועה - אם אחר כך

1 היכן פקדוני, אמר לו, נגנב. משביעך אני, ואמר, אמן. והעדים מעידים אותו שגנבו, משלם תשלומי כפל.
2 הודה מעצמו, משלם קרן וחמש ואשם:

באו עדים והעידו שהשומר נטל את הפקדון לעצמו - הרי הוא משלם תשלומי כפל כנגב (חמש ואשם אינו מתחייב, כפי שנתבאר במשנה הקודמת, שרק המודה מעצמו מתחייב בהם). אלמלא השבועה לא היה חייב בכפל אף על פי שנטל את הפקדון לעצמו, לפי ששומר ששלח יד בפקדון מגדר גזלן ולא גנב. אכן, טוען טענת גנב חייב בכפל, אפלו אם לא שלח ידו בפקדון^א, לפי שחדישה התורה ששומר הנשבע לשקר לפטר עצמו בטענת גנבה, מתחייב בכפל כנגב; אף אלו נשבע לשקר לפטר עצמו בטענה אחרת, אינו חייב כפל כפי שנתבאר במשנה הקודמת.

2 שומר שטען טענת גנב ונשבע על כך לשקר, ואחר כך הודה מעצמו, מתחייב בקרן וחמש ואשם, אף אינו מתחייב בכפל, לפי שחייב כפל הוא קנס, ו"מודה בקנס פטור".

מקורות והערות

א. לדעת הרמב"ם (הלכות גניבה, פרק ד', הלכה ב') אם שלח יד בפקדון ואחר כך טען טענת גנב - פטור מן הכפל, כי משלח בו יד הרי הוא גזלן ואינו מתחייב אחר כך בחיובי גניבה (אולם עיין ראב"ד, שם).

י"ח
בחשוןיום ג'
פר'
חיי שרה

(בבא בתרא קמז)

היום נלמד:

משנה

בבא קמא
פרק ט' משנה ח'

גמרא

עבודה זרה
דף כו"אתובנה מרגשת
ראש עולם הפשע
שחזר בתשובהלך ולמשפחה
מסכת בבא בתרא
דף קמ"זזוהר
חקת קפב.הלכה
שמירת הגוף
הנפש
הלכה י"ב-י"ד

לא הגעת אל היעד הרצוי? חשב מסלול מחדש!

יש רגעים שבהם צריך להכנע, להכיר בכך שהמסלול הנוכחי אינו מוביל להצלחה, להרים דגל לבן ולהתחיל לצעד במסלול אחר אל ההצלחה.

ביאור

עבודה זרה דף כו/א

האמורא רב מנשה הלך פעם למקום בשם תורתא. באמצע הדרך הוא פגש חבורת אנשים שהצטרפו אליו להליכה ושאלו אותו להיכן הוא הולך. למולו הרב הוא זהה שהם גנבים, ולכן אמר להם: "אני הולך לפומבדיתא" - הוא נקב בשמה של עיר שהיא רחוקה יותר מייעדו האמתי, במטרה להעניק להם תחושה שעומדות לרשותם שעות רבות בקו יוכלו לגנב אותו, וכך יצליח לחמק מהם לפני שיבצעו את זממם.

כשהגיעו לתורתא הוא הודיע להם חגיגית: אני נפרד מכם כאן בצמת... מאכזבים וכועסים הם אמרו לו: אתה הרי תלמידו של רבי יהודה, והוא רמאי! כי אם אתה יודע לרמות, בודאי למדת זאת ממנו (מדהים שהם עוד העזו להאשים אותו ברמאות, בעודם מתכננים לכיסי אותו). אמר להם רב

מנשה: פגעתם בכבודו של הצדיק, מרגע זה אתם מקללים על ידי הצדיק! אפשר להניח שדבריו לא עשו עליהם רושם רב, אחרי הכל מדבר בחבורת גנבים חסרת ערכים. להפתעתם, מאותו רגע, כל נסיון שלהם לבצע גנבה - נכשל. התקלות והכשלונות נמשכו לא פחות מעשרים ושתים שנה! עד שהם הבינו: זו הקללה שקבלנו פעם מרב מנשה בשפגענו בכבוד רבו, רבי יהודה. עד שלא נשתחרר מהקללה הזו לא נוכל להצליח.

רב מנשה הוה אזיל לבי תורתא, פגעו ביה גנבי, אמרו ליה: "לאן קאזלת?" אמר להן: "לפומבדיתא". פי מטא לבי תורתא פריש. אמרו ליה: "תלמידא דיהודה רמאה את!" אמר להו: "ידעיתו ליה? יהא רעוא דליהו הנהו אינשי בשמתיה". אזלו עבדו גניבתא עשרין ותרתין שנין ולא אצלחו. פיון דחזו,

אתו כולהו תבעו שמתיהו.

הם חזרו לרב מנשה, ובקשו ממנו שיתיר להם את הקללה והוא נעתר להם (ולא חשש שיחזרו לנגב, כי כעת בודאי חזרו בתשובה, אחרי שראו את גדלת הצדיק). כל בני הקבוצה בקשו שיתיר להם את הקללה, חוץ מאורג אחד, וסופו היה שנטרף על ידי אריה.

הם העדיפו לסבל במשך 22 שנה, ובלבד שלא להודות בטעותם. כמה מאשרים היו יכולים להיות אלו היו מודים בטעותם כעבר שנה, שנתים או לכל היותר שלש. כך הוא טבע האדם, שקשה לו להודות בטעות, ולכן הם סבלו עשרים ושתיים שנה, ורק אז נכנעו, בקשו סליחה, ושנו מסלול. האחרון שבהם, גם לכך לא היה מסגל, והפסיד את חייו בגלל קללת הצדיק^א. אם דרך מסימת אינה מצליחה, שוב ושוב ושוב, זה הזמן לעשות חושבים ולחשוב מסלול מחדש. חזרה על אותה גישה לא תניב תוצאה אחרת, אלא אם יבצעו שנויים.

ובכן, בשלא הולך - לשנות מסלול.

אם דרך של התמקדות בחלשות לא סיעה להעלות ילד או תלמיד על מסלול ההצלחה, למה לחזור שוב ושוב על הדפוס הפושל הזה? אם בקרת ישירה לא הצליחה להביא את השנוי המיחל אצל בן/בת הזוג, למה פורצת מקרבנו פעם אחר פעם הבקרת ההרסנית? אם התנהלות כלכלית לא מחשבת הביאה אותנו אל מצולות המינוס, איך זה ששוב רכשנו משהו לא הכרחי, ושוב נעץ בנו המינוס את שניו החדות?
היש כך העז להחליט לשנות בון, ומזהים לחפש את הטוב המצוי בילדיך ובתלמידיך, בבת הזוג, בן הזוג, ובחבריך, ומהנקדה החיובית לנסות להשפיע עליהם להתקדם ולצמח? האם תמצא כך את הכח לעצר את המרוץ, ולשבת במתינות כדי להכין תכנית כלכלית מבריאָה ומאוננת? זה לא קל, אבל בשנזכרים בספור על המסכנים האלו שהמתינו עשרים ושתיים שנה עד שאזרו אמץ לתקן את אשר קלקלו, מקבלים כחות לבצע את הדרוש מקדם ככל האפשר.

ראש עולם הפשע שחזר בתשובה

תובנה
מרגשת
רטון יומי שיאיר לכם את היום

מקורות והערות

א. מעייני החיים, פרשת בלק.

ניסים בבית המקדש

חז"ל אומרים שהיו כמה ניסים גלויים בבית המקדש, אחד מהם הוא שהרוח מעולם לא פיזרה את העשן שהיה עולה מן המזבח. התלמוד במסכת יומא מסביר שאין

הפונה שהרוח לא הזיזה את עמוד העשן, אלא שהיא הזיזה אותו אף בשלמות ולא פיזרה אותו.

עוד מוסיף התלמוד ומספר, שבזמן שבית המקדש היה קיים הכל היו מביטים בעמוד העשן במוצאי שמיני עצרת, מפני שהיה בכך סימן על כמות הגשמים שתירד אותה שנה. אם היתה רוח דרומית מנשבת והעמוד נטה לצד צפון, היו יודעים שאותה שנה ירדו גשמים מרובים; אם נשבה רוח צפונית והעשן היה נוטה כלפי צד דרום, ידעו שירדו גשמים מועטים.

אם נשבה רוח מערבית ועמוד העשן נטה כלפי מזרח, ידעו שירדו גשמים במידה בינונית. אם העמוד נטה כלפי מערב, ידעו שתהיה שנת בצורת.

צדיקים

חקת קפב.

תרגום

לְמָה פָּרַשְׁתָּ פָּרָה
סְמוּכָה לְמִיתַת מְרִים,
הָרִי פָּרְשׁוּהָ. אֲלֵא,
כְּמוֹ שְׁנַעֲשֵׂה הַדִּין
בְּפָרָה זוֹ, לְטַהֵר
הַטְּמְאִים, נַעֲשֵׂה דִין
בְּמְרִים, לְטַהֵר הָעוֹלָם,
וְהַסְתַּלְקָה מֵהָעוֹלָם.
כִּיּוֹן שֶׁהַסְתַּלְקָה מְרִים,
הַסְתַּלְקָה אוֹתָהּ בְּאֵר,
שֶׁהִיְתָה הוֹלֶכֶת עִם
יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר,
וְהַסְתַּלְקָה הַבְּאֵר
בְּבֵל.

אֲמַאי פָּרַשְׁתָּא דְפָרָה סְמוּכָה
לְמִיתַת מְרִים, הָא אִוקְמוּהָ. אֲלֵא,
כִּיּוֹן דָּאֲתַעְבִּיד דִּינָא בְּהַאי פָּרָה,
לְדַפְּאָה לְמַסְאַבִּי, אֲתַעְבִּיד דִּינָא
בְּמְרִים, לְדַפְּאָה עֲלֵמָא, וְאַסְתַּלְקַת
מִן עֲלֵמָא. כִּיּוֹן דָּאֲסְתַּלְקַת
מְרִים, אֲסְתַּלַּק הָהוּא בְּאֵר, דִּיהוּה
אֲזִיל עִמָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא,
וְאַסְתַּלַּק בִּירָא בְּבֵלָא.

מיתת צדיקים על אף שקשה היא לפני הקב"ה ומצערת את אנשי הדור, ויש בה מעוט של השפעה שגשפע, מכל מקום יש בה כפירה על הדור. כמבאר במיתת מרים הנביאה, שנסתלק שפע הבאר, אף גם מיתתה כפירה כאפר פרה אדמה, כנאמר במדרש רבה (יט, יח): "מפני מה נסמכה פרשת מיתת מרים לאפר פרה? אלא מלמד שכשם שאפר הפרה מכפר כף מיתת הצדיקים מכפרת". כמה טעמים נאמרו לבאר את הענין. כתב המלבי"ם (בראשית לה, ח), שמיתת צדיקים מכפרת על ידי ההספד שמספידים עליהם ומזכירים וזכויותיהם ושבים בתשובה. בעל תורה תמימה (הערות במדבר פרק כ' הערה ב') הסביר את הענין על פי מה שכתוב בדבר מיתת שאול (שמואל ב' כא, יד): "ויקברו את עצמות שאול ויעתר אלהים לארץ אחרי כן", ונאמר על כף בפרקי דרבי אליעזר (פרק י"ז): "כיון שראה הקדוש ברוך הוא שגמלו לו חסד [שצמו ויבכו וספרו לו, כמבאר שם] מיד נתמלא רחמים, שנאמר ויעתר אלהים לארץ אחרי כן וכו'", מבאר מזה שלא המיתה עצמה מכפרת אלא האבל והכבוד שנוהגין במיתת צדיקים, כי כבוד זה הוא כבוד ה'. ויש לדעת טעם נוסף בעמק, שפאשר הצדיק נפטר עולים עמו כל מעשיו בפעם אחת, ועל כן עליה של זכויות כאלה גורמת לכפירה על ישראל.

יב. הִדְחָה וְקִנּוּי

יֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁכִּתְבוּ, שְׁלֹדַעַת הַסּוֹבְרִים שְׁאִין לְאָכַל דָּגִים וְחֵלֶב בִּיחַד, צָרִיף לְרַחֵץ אֶת הַיָּדַיִם בֵּין אֲכִילַת דָּגִים וְחֵלֶב³⁶. כְּמוֹ כֵן צָרִיף לְקַנֵּחַ אֶת הַפֶּה וּלְהִדְיחוֹ בֵּין אֲכִילַתֶּם, כְּשֶׁם שְׁצָרִיף לְקַנֵּחַ אֶת הַפֶּה וּלְהִדְיחוֹ בֵּין אֲכִילַת חֵלֶב לְאֲכִילַת בֶּשָׂר³⁷.

יג. זַעַת הָאָדָם

זַעַת גּוֹף הָאָדָם הִרִי הִיא סֵם הַמּוֹת, מִלְּבַד זַעַת הַפָּנִים שְׁאִין בָּהּ סִכְנָה³⁸, וְסִימָן לְדַבֵּר: 'בְּזַעַת אַפִּיף תֹּאכַל לֶחֶם'³⁹. עַל כֵּן, צָרִיף אָדָם לְהִזְהַר שֶׁלֹּא יִכְנִיס לְפִיף זַעַת הַגּוֹף.

צָרִיף לְהִזְהַר שֶׁלֹּא לְהִנִּיחַ כֶּפֶר וְכִדּוּמָה תַּחַת בֵּית הַשָּׁחִי, לְפִי שֶׁהִזְעָה נִדְבָקַת בַּכֶּבֶר⁴⁰. כְּמוֹ כֵן, צָרִיף הָאָדָם לְהִזְהַר שֶׁלֹּא לְהִנִּיחַ דְּבָרֵי מֵאֲכָל בֵּין בְּגָדָיו לְגוֹפוֹ, מִפְּנֵי שְׁזַעַת הַגּוֹף נִדְבָקַת בְּדְבָרֵי הַמֵּאֲכָל, וְאָדָם הָאוֹכֵלֶם עֲלוּל לְהִסְתַּכֵּן⁴¹.

כְּמוֹ כֵן, יִזְהַר אָדָם שֶׁלֹּא יִמְצֵץ אוֹ יִלַּק בְּלִשׁוֹנוֹ, בְּבִשְׂרוֹ אוֹ בְּבִשְׂרֵי אָדָם אַחֵר (חוּץ מֵהַפָּנִים), שְׁמָא יֵשׁ שָׁם זַעַת וְהִיא תִּזְקַנּוּ⁴².

יד. הַכְּנַסַת מְעוֹת לְפֶה

צָרִיף לְהִזְהַר שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס מְעוֹת אֶל תּוֹף הַפֶּה, שְׁמָא יֵשׁ עֲלֵיהֶם רַק יָבֵשׁ שֶׁל מִבֶּה שָׁחִין⁴³. וְעוֹד, שֶׁהַמְעוֹת עוֹבְרוֹת מִיַּד אֶל יָד, וְיָד כֹּל אָדָם מְמַשְׁמֶשֶׁת בָּהֶן, וְיֵשׁ מֵהֶם חוֹלִים שֶׁהִזְמִתָּן נִדְבָקָה בְּמַעוֹת, וּכְשֶׁמְכַנְיִסֵן אֶל פִּי, עֲלוּל הוּא לְהִנָּזֵק⁴⁴. וְעוֹד, שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא הַמְעוֹת יִתְקַעוּ לוֹ בְּגִרוֹנוֹ, וְיִסְתַּכֵּן. וּמִטַּעַם זֶה יֵשׁ לְהִזְהַר שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס לְתוֹף הַפֶּה סְכוּת אוֹ מִסְמְרִים קִטְנִים וְכִדּוּמָה, שֶׁעֲלוּלִים לְהִתְקַע בְּגִרוֹנוֹ⁴⁵.

מקורות והערות

36. כנסת הגדולה יורה דעה שם.
37. כף החיים אורח חיים סי' קע"ג אות ג'.
38. סי' קט"ז סעי' ד' ובאורח חיים סי' ד' במ"ב ס"ק נ"ב.
39. שם בש"ך סי' ק"ב.
40. שם בש"ך סי' ק"ג ג' בשם הר"ן.
41. שם בש"ך סי' ק"ג ג' בשם הר"ן.
42. חכמת אדם כלל ס"ח סעי' ב'.
43. שם בש"ך סי' ק"ג ג' בשם הר"ן.
44. שם בש"ך סי' ק"ג ג' בשם הר"ן.
45. שם בש"ך סי' ק"ג ג' בשם הר"ן.